

ВИКЛАДАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ: УРАХУВАННЯ ПОТРЕБ ЗАЦІКАВЛЕНИХ СТОРІН

У статті розглянуто питання ефективності викладання професійної англійської мови. Увага зосереджується на використанні складників «аналізу потреб». Опитування усіх зацікавлених сторін здійснено за допомогою актуальної стратегії відповідей на питання анкети. Результати анкетування допомагають викладачу скласти завдання курсу відповідно до потреб кожної зі сторін.

Ключові слова: професійна англійська мова, аналіз потреб, анкетування, ефективність, зацікавлені сторони.

В статье рассматривается вопрос эффективности преподавания профессионального английского языка. Внимание уделяется использованию составных частей понятия «анализ потребностей». Опрос всех заинтересованных сторон осуществляется с помощью актуальной стратегии ответов на вопросы анкеты. Результаты анкетирования помогают преподавателю составлять задания курса согласно потребностям каждой из сторон.

Ключевые слова: профессиональный английский язык, анализ потребностей, анкетирование, эффективность, заинтересованные стороны.

The article deals with the question of effective teaching ESP. The components of the term «Needs Analysis» are taken into account. Strategy of providing a survey is applied for all stakeholders. Results of survey help a teacher make up appropriate tasks according to the needs of all stakeholders.

Key words: English for specific purposes, needs analysis, survey, effectiveness, stakeholders.

Вступ. Розвиток науки і техніки, умови глобалізації висувають нові умови до фахівців різних спеціальностей. Співпраця в умовах міжнародних відносин, головним чином комунікація, передбачає знання англійської мови, що призводить до ефективного виконання професійних завдань на різних рівнях діяльності.

Зміни у сприйнятті і використанні інформації у сучасному суспільстві корегують структуру і зміст процесу навчання іноземної мови особливо на факультетах немовних спеціальностей. У сучасних програмах навчання іноземної мови увага зосереджується на аспекті формування навичок міжкультурної комунікації і професійно-ділової орієнтації. У зарубіжній методиці викладання англійської мови як іноземної увага дослідників зосереджується на особливих потребах вивчення і викладання англійської мови для спеціальних цілей (ESP – English for Specific Purposes).

Аналіз досліджень і публікацій. Вітчизняні науковці досліджували проблеми професійно спрямованої іншомовної комунікації, серед яких можна назвати С. С. Коломієць, Л. Б. Котлярову,

О. Б. Тарнопольського, М. В. Колеснікову, О. Г. Полякову. Питаннями ефективності складових аналізу потреб займалися З. Коннова, Ж. Короленко, О. Кучеренко, Н. Власенко, О. Бобієнко, М. Свейн та ін. Учені наголошують на важливості удосконалення мовної і комунікативної компетенцій для здійснення професійної діяльності у рамках обраної спеціальності. Вправи і ситуації вже більш орієнтовані на формування навичок оформлення смислових зв'язків на рівні речення, спонтанного висловлення власної думки, навичок побудови логічно зв'язного висловлювання в усній і письмовій комунікації [2].

Студенти повинні набути професійну кваліфікацію відповідно до європейських та світових стандартів володіння англійською мовою з метою професійного спілкування [1, с. 18].

Головним моментом формування курсу або програми є інтерактивний характер завдань, які пов'язані з професійними цілями, що спрямовані на навчання іноземного мовлення через потреби спеціальності. Незважаючи на велику кількість розробок і досліджень, актуальним залишається

питання підготовки програми і курсу для вивчення англійської мови у процесі професійної підготовки.

Мета статті полягає у визначенні факторів ефективності навчання професійної іноземної мови, а саме англійської, яка є мовою міжнародного спілкування.

Результати дослідження. Застосування нових методів і урахування потреб оптимізують якість навчання для досягнення високого рівня комунікативної компетенції. Для удосконалення програми навчання англійської мови необхідно враховувати комплексний підхід «аналіз потреб». Учені зауважують, що «аналіз потреб» є першим кроком до формування навчального курсу і необхідних видів діяльності. Сутність терміна «англійська мова за професійним спрямуванням» (далі – ESP) полягає у ключовому понятті – спеціальні цілі, які зумовлюються певними потребами, що і є основним фактором у вивченні англійської мови за професійним спрямуванням [3].

Основу функціонування ESP складає студент зі своїми конкретними потребами у вивченні англійської мови. Показниками для формування навчальної програми, за твердженнями Т. Дадлі-Еванса, є конкретні навчальні потреби студентів, використання особливостей фахової спеціалізації та контекстне вивчення англійської мови. Таким чином, ураховуються потреби усіх зацікавлених сторін [4].

Головним чинником формування програм навчання професійної англійської мови є «аналіз потреб» («Needs Analysis») [5]. Термін «аналіз потреб» вживається на позначення видів діяльності, спрямованих на збір інформації, яка слугуватиме як основа для укладання і вдосконалення навчального плану, що буде відповідати потребам групи студентів. Аналіз потреб містить аналіз цілей (TSA), оцінку реальної ситуації (PSA) та аналіз середовища (CA) [6].

TSA (Target Situation Analysis) – «аналіз цілей».

Потрібно визначити мету студентів, які потреби має студент і яким вимогам застосування мови він повинен відповідати, врахувати необхідні потреби та очікування результатів відповідно до програми навчання. Мета – чому необхідно вміти спілкуватися і виконувати завдання різних видів саме англійською мовою, а не рідною.

PSA (Present Situation Analysis) – «реальна ситуація».

Зазначається рівень володіння мовою на теперішньому етапі, як студент сам реально може оцінити свої знання та навички володіння мовою, іншими словами, визначити слабкі і сильні сторони у володінні мовою. Потрібно також визначити досвід вживання мови у різних контекстних ситуаціях, досвід застосування мови в актуальному професійному контексті.

CA (Context Analysis) – «аналіз середовища»

Необхідно з'ясувати в якому оточенні повинно відбуватися навчання і процес оволодіння професійною лексикою. Це стосується необхідних

ресурсів, які б цілком задовольняли потреби студентів відповідно до визначеного рівня володіння мовою і очікуваних результатів у кінці курсу.

Потрібно ураховувати потреби і бажання студентів, тому що під час курсу студенти вже орієнтуються на вдосконалення якогось одного аспекту, наприклад, спонтанного мовлення.

Контекст, тобто метод, яким буде проводитися курс, повинен також звертати увагу на той фактор, що навчання може бути заочним, або з урахуванням особливих потреб деяких студентів. Для таких осіб може існувати програма дистанційного доступу, тобто можливість засвоювати необхідні аспекти фахової підготовки спеціалістів різного рівня володіння англійською мовою на основі комп'ютерних завдань і системи перевірки знань. Потрібно розрахувати кількість годин на курс, необхідну для засвоєння матеріалу і досягнути певних результатів і рівня.

Детальне вивчення потреб сприяє ефективним розробкам відповідного курсу навчання і врахування необхідного забезпечення для викладання. Ефективність навчання залежить від аналізу мовних потреб студентів і вимог усіх зацікавлених сторін.

Однією зі стратегій вивчення питання ефективності є використання складової «аналізу потреб» студентів – проведення опитування (заповнення анкети). Процедура заповнення анкети пропонується студентам перед початком курсу або перед початком формування навчальної програми. Детальне вивчення цього питання передбачає ефективне навчання та оволодіння мовою. Спеціальне анкетування – студентів, викладачів і сторони, яка ініціює курс. Остання може характеризуватися потребами факультетів університету, компанії та організації, які формують власні особливості професійного спілкування.

Питання анкети складаються відповідно до гіпотетичного уявлення викладача про потреби певного курсу чи групи, або анкета може містити цілком конкретні питання, узгоджені з усіма зацікавленими сторонами – студентами, викладачами та організацією, яка пропонує курс.

Анкета «Аналіз потреб»

Ім'я:

Факультет:

Власна мета вивчення мови:

Будь ласка, ретельно прочитайте і дайте відповіді на питання. Ваші відповіді допоможуть запроваджувати курси кращої якості для вас і майбутніх студентів.

1. Які види діяльності ви плануєте виконувати, вживаючи англійську мову?

Розмістіть у порядку пріоритетності:

- читання
- аудіювання
- письмо
- говоріння
- нотування

f. спілкування з людьми різних національностей

2. Для вас читання означає мати можливість читати:

- a. підручники
- b. статті наукових журналів
- c. журнали або газети
- d. лекції
- e. інструкції
- f. інформацію про програми обміну студентами

g. інші матеріали (дайте власну відповідь)

3. Вам потрібно навчитись слухати:

- a. лекції
- b. семінари
- c. інструкції
- d. відео матеріали
- e. інші матеріали (дайте власну відповідь)

4. Письмо передбачає здобути навички написання:

- a. есе
- b. реферату
- c. доповіді
- d. творчих завдань
- e. висловлення своєї думки з приводу проблемного питання (один параграф)

f. інших видів письмових завдань (дайте власну відповідь)

5. Говоріння передбачає володіння мовою для того, щоб спілкуватися:

- a. з колегами
- b. з роботодавцями
- c. з носіями мови
- d. з професіоналами з інших країн
- e. з друзями на побутовому рівні

6. Опишіть власні навички володіння англійською мовою. Вкажіть, що б ви хотіли вдосконалити.

Висновки. Перед викладачем постає завдання пошуку нових аспектів, які можуть забезпечити ефективність викладання. Головну роль відіграє мотивація, від якої залежить опанування мовою на достатньому рівні. Мотивація може бути колективною або особистою.

На сучасному етапі інтеграції у комунікативний простір головною вимогою до професіоналів високого рівня є комунікативна готовність. Підготовленість групи та її потенціал відображають результати розрахунків після проведеного опитування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Белкина И. В. Технология обучения иностранному языку в малых группах сотрудничества / И. В. Белкина, А. Е. Воробьева // Актуальні проблеми викладання іноземних мов для професійного спілкування. – Дніпропетровськ, 2012. – С. 18–20.
2. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / [наук. ред. проф. С. Ю. Ніколаєва]. – К. : Ленвіт, 2003. – 273 с.
3. Тарнопольський О. Б. Навчання через зміст спеціальності в курсах іноземної мови для спеціальних цілей у немовних вишах / О. Б. Тарнопольський // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – 2011. – № 12 (223), Ч. II. – С. 147–156.
4. Dudley-Evans T. English for specific purposes. In: Carter, R., Nunan, D. (Eds.), Teaching English to Speakers of Other Languages / T. Dudley-Evans. – Cambridge University Press, Cambridge, 2001. – P. 131–136.
5. Gatehouse Kristen. Key Issues in English for Specific Purposes (ESP) Curriculum Development [Електронний ресурс] / Gatehouse Kristen. – Режим доступу : <http://iteslj.org/Articles/GatehouseESP.html>.
6. Westerfield K. An Overview of Needs Assessment in English for Specific Purposes. *Best Practices in ESP ETeacher Course* / K. Westerfield – University of Oregon, 2010.

Рецензенти: Запорожець Г. В., к.пед.н.;
Шерстюк Л. В., к.пед.н., в.о. доц.

© Остафійчук О. Д., 2012

Дата надходження статті до редколегії 09.11.2012 р.

ОСТАФІЙЧУК Олена Дмитрівна – викладач кафедри англійської мови Чорноморського державного університету імені Петра Могили.

Коло наукових інтересів: викладання англійської мови професійного спрямування.